੨੭. ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਜੀ

੧. ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ

ਦਿਨ ਆਥਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਉਤਰ ਵਲੋਂ ਚੜ੍ਹ ਆਈ, ਕੁਛ ਬੂੰਦਾਂ ਬਾਂਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਆਹ ਲੌ! ਮੋਹਲੇ ਧਾਰ ਮੀਂਹ ਵੱਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਏਹੋ ਜਹੀ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹੱਥ ਪਰ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ। ਹਾਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਘੁਪਘੇਰ ਰਾਤ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਬੁਚਕਾ ਜਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਪੁਰਸ਼ ਪਾਣੀ ਝਾਗਦਾ, ਮੀਂਹ ਵਸਾਉਂਦਾ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾਕੇ ਖੜੋ ਗਿਆ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਨਾਲ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਅਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਇਕ ਦੋ ਘਰ ਲੰਘਕੇ ਇਕ ਘਰ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਖੜੋਤਾ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਰ ਬੇ-ਵਸੇ ਹੀ ਹੌਲੀ ਜਹੀ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ: 'ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ'।

ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਠਹਿਰਿਆ ਫਿਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਅਰ ਬੋਲਿਆ 'ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਜੀ! ਬੂਹਾ ਖੋਹਲੋ, ਇਕ ਸਿਖ ਬਿਦੇਸੀ.......।' ਅਜੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੁਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਅਰ ਕਿਸੀ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਭਿਜਦੇ 'ਸਿਖ' ਦੇ ਚਰਨ ਆ ਫੜੇ ਅਰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ।

੨. ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ

"**ਧੰਨ ਭਾਗ**! ਧੰਨ ਭਾਗ! ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਅਪਨੇ ਸਿਖ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਇਸ ਘਰ ਵਿਖੇ ਪਵਾਏ ਅਰ ਇਸ ਗ੍ਰਿਹਿ ਨੂੰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ, ਧੰਨ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਜੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ਿਆ।"

ਇਹ ਵਾਕ ਆਖਕੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਬੁਚਕਾ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਅਰ ਉੱਚੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਿਯ ਜੀ!' ਅਗੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਜੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ' ਅਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੋਤੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਦੇਖ ਕੇ, ਦੋਹਾਂ ਜਣਿਆਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ, ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਆਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਜਾਂ ਸਿਰ ਚਕਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਪ੍ਰਿਯ ਜੀ! ਪਹਿਲੋਂ ਸੁਕੇ ਕਪੜੇ ਦਿਓ, ਫਿਰ ਅੰਗੀਠੀ ਭਖਾਓ, ਜਲ ਗਰਮ ਕਰੋ, ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਧੁਆਈਏ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਲੈ ਆਓ।

ਇਸਤ੍ਰੀ— ਸਤਿ ਬਚਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਹਿਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— (ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਵਲ ਤਕਕੇ, ਇਕ ਲੋਈ ਦੇਕੇ) ਭਾਈ ਜੀ ਆਪ ਗਿੱਲੇ ਕਪੜੇ ਲਾਹ ਦਿਓ ਜੋ ਮੈਂ ਨਪੀੜ ਕੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿਆਂ, ਹੋਰ ਬਸਤ੍ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਜਾ ਲੈਣੇ।

ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਿਹਾ ਅਰ ਕਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਲਗਾ। ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਆਪ ਲੁਹਾਂਦਾ ਹੈ ਹਰ ਨਪੀੜ ਨਪੀੜ ਕੇ ਕਿੱਲੀਆਂ ਪਰ ਟੰਗੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਭੀ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਦੇਖੋ ਕਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਕੇ ਕਪੜੇ ਪੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗਰਮ ਜਲ ਭੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੰਪਤੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਚਰਨ ਧੁਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੀ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁੰਜ ਦੰਪਤੀ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਖਾਤਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੇ ਹਨ? ਨਹੀਂ, ਏਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜਾ ਇਸ ਨਏ ਆਏ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਕਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ, ਨਾਮ, ਘਰ ਘਾਟ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਵਾਕਫ ਹਨ। ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਜਾਣਕੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਮਝਕੇ, ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਣਕੇ, ਏਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੰਪਤੀ ਇਸ ਹਿਤ ਚਿਤ ਨਾਲ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਅਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਓਹ ਕੈਸਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਕਫੀ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਦੀ ਇਤਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਸੱਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸੁੱਖੀ ਅਰ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਦੀ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਵੇਲਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ? ਕੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ? ਠੀਕ ਉਹ ਸਮਾਂ ਇਕ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਉਹ ਮੈਤ੍ਰੀ, ਉਹ ਸਹੋਦ੍ਰਤਾ, ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਓਹ ਪ੍ਰੇਮ ਉਡੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ ਤੇ ਫੁਟ ਨੇ ਆ ਮੱਲੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ! ਕਿੱਥੇ ਉਹ ਦੈਵੀ ਦਿਨ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਏਹ ਅਭਾਗ ਸਮਾਂ! ਸਚ ਮੁਚ ਓਹ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਭੀ ਉਹੋ ਜੇਹੇ ਕਈ ਮੌਜੂਦ ਹਨ; ਪਰ **"ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ"** ਓਹੋ ਜਹੇ ਸਿੱਖ ਘਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗਲ ਕੀ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੁਆ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਸਣ ਵਿਛਾ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੇ ਚੁਸਤ ਆਸਣ ਜਮਾਕੇ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਯਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੰਪਤੀ ਨੇ ਬੜੇ ਪਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ। ਪੈਂਡੇ ਦਾ ਥਕਾ ਹੋਇਆ ਜਾਣਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਪਰ ਬਿਸਤ੍ਰਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਗੜਵਾ ਦਾਤਨ ਪਾਸ ਰਖਕੇ, ਆਪ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸੌਂ ਗਏ।

੩. ਚੋਰ

ਬਿਜਲੀ, ਅੱਗ, ਸੱਪ, ਸ਼ੇਰ ਆਦਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਭਿਆਨਕ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਓਹ ਦਿਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪਸ੍ਵਾਰਥ ਹੈ, ਅਪਸ੍ਵਾਰਥੀ ਪੁਰਸ਼ ਓਹ ਕੰਮ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਪਸ੍ਵਾਰਥੀ ਤੋਂ ਧਰਮ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਸ੍ਵਾਰਥੀ ਭਾਵੇਂ ਧਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਉਸਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਬਗਲੇ ਵਤ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਹਾਲ ਸਾਡੇ ਇਸ ਨਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਏਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਚੋਰ ਹੈ, ਠੱਗ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਅੱਖ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੇ ਧਨ ਪਰ ਹੈ। ਅਗੇ ਭੀ ਏਹ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਕੇ, ਪਾਪੀ, ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਥਾਤ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਧੰਨ ਨੂੰ ਜੋ ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਪਰ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੁਟਣ ਆਇਆ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹੋ ਜਹੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਕਿੱਥੇ? ਸਿੱਖੀ ਪੁੰਜ ਪਰੇਮ ਮੂਰਤ ਦੰਪਤੀ ਦੇ ਹੇਠ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਠਿਆ, ਮੂੰਹ ਪਰ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਰ ਬੋਲਿਆ:— ਵਾਹ ਬਈ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ! ਤੂੰ ਭੀ ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਚਤੁਰ ਹੈਂ, ਉਂਵ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਖੂਬ ਦਾਉ ਲੱਗਾ। ਏਹ ਸਭ ਮਾਲ ਦੌਲਤ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਕੋਈ ਦਮ ਦੇ ਪਰਾਹੁਣੇ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਰ ਸਭ ਕੁਛ ਸਾਂਭ ਕੇ ਪੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੈਂ, ਉਹ! ਏਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਇੰਨੀ ਟੈਹਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਣ ਨਾ ਪਛਾਣ, ਫਿਰ ਏਹੋ ਜਹੀ ਸੇਵਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਕਰਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ (ਮੱਥੇ ਤੇ ਵੱਟ ਪਾਕੇ ਅਰ ਕੁਝ ਕੜਕ ਕੇ) ਹੂੰ, ਗੁਨਾਹ ਹੈ! ਗੁਨਾਹ ਹੈ!! ਜੇ ਏਹੋ ਜਹੇ ਮਸਲੇ ਘੜਨੇ ਸਾਈ ਤਾਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂ ਸੈਂ? ਏਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਹੈਨ ਹੀ ਏਹੋ ਜਹੇ, ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆਵੇ, ਉਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤ, ਉਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰੀ। ਓਏ ਮੇਰਿਆ ਮਨਾਂ ਤੂੰ ਕੇਹੜੀ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲੱਗ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਤੇ ਏਹੋ ਜਹੀ ਪੜਦੇ-ਢੱਕ ਰਾਤ ਦੇ ਪੜਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚ।

ਏਹ ਕਹਿ ਬੁਚਕਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਇਕ ਦੋ ਹਥਿਆਰ ਕਢੇ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੀ ਵੇਲੇ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਉਤਰਿਆ, ਜਾਂ ਡੇਉਢੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਸੀ, ਲੱਗਾ ਅੜਿਕੇ ਦੇਕੇ ਖੋਹਲਣ, ਬਥੇਰੇ ਇੱਟਣ ਪਿੱਟਣ ਕੀਤੇ, ਬਥੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇਆ ਪਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਾ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਟੁੱਟਾ।

ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਢੂੰਡਿਆ ਪਰ ਉਥੋਂ ਭੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੋਈ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਸੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਘੜਿਆਲੀ ਨੇ ਚਾਰ ਵਜਾਏ, ਸਵਾ ਪੈਹਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਉਠਣ ਦੇ ਨੇਮੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਰੇਮੀ ਦੰਪਤੀ ਹੋਰੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨੂੰ ਉੱਠੇ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਭਿਤਾਂ ਦਾ ਖੜਾਕ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਅੱਕੇ ਥੱਕੇ ਚੋਰ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਅਰ 'ਹਾਇ ਕਿਸਮਤ' ਕਹਿਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਲ ਉਠ ਨੱਠਾ, ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਭਤਾ ਸਾਂਭ ਮੰਜੇ ਤੇ ਨਿਸਲ ਹੋ ਘੁਰਾਟੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

੪. ਵਿਦਾਇਗੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਕੁਝ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆ ਅਰਥਾਤ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ, ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ, ਅਭੇਦਤਾ ਦੀ ਮੌਜ ਲੁਟਦੇ ਤੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਏਹ ਵੇਲਾ ਐਸਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪੀ ਤੇ ਕਠੋਰ ਹਿਰਦੇ ਭੀ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਕੁਛ ਚਿਰ ਲਈ ਪਾਪੀ ਚਿਤ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਓਹ ਚੋਰ, ਉਹ ਧਾੜਵੀ, ਜੋ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕਿਸੀ ਬੇ-ਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਦੁਖਾਉਣ ਤੇ ਲੁਟਣ ਮਾਰਣ ਲਈ ਫਿਰਿਆ ਸੀ, ਅਪਣੀ ਸਾਥਣ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਭੱਜੀ ਜਾਂਦੀ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿਚਕੇ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਕੇ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਙੂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏਹੋ ਹਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਚੋਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਦਾਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਜਿਧਰ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਜੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਅਰਧੰਗੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਅੱਕੇ ਥੱਕੇ ਚੋਰ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਸੁਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਏਹ ਚੋਰ ਭੀ ਆਪਣੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਪਰ ਖਿਆਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਉ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਬੰਨ੍ਹਦਾ, ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਹੁਰੂਪੀ ਸਮਾਂ, ਜੋ ਘੜੀ ਘੜੀ ਰੂਪ ਵਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਤੇ ਡਰਾਉਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਤਿਆਗਕੇ ਮੈਲੇ ਜਹੇ ਰੂਪ ਦਾ ਬਣ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਲੋਕੀ ਇਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਆਹਲਣਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਮਿੱਠੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਯਾ ਮਾਇਆ ਮਦ ਵਿਚ ਮਤੇ, ਤਨ ਸੁੱਖ, ਹੱਡ ਰੱਖ, ਬੇ ਫਿਕਰ ਸੁਤੇ ਪਏ ਸਰਬਓਪਰੀ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾ ਕੇ ਜਗਾ ਰਹੇ ਹਨ:—

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੯॥

"ਜਾਗਿ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗਿ ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ॥
ਜੋ ਤਨੁ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗਿ ਨ ਹੋਇਆ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧ ਜਨ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ ਕੀਨਾ॥
ਜੀਉ ਛੂਟਿਓ ਜਬ ਦੇਹ ਤੇ ਡਾਰਿ ਅਗਨਿ ਮੈ ਦੀਨਾ॥੧॥
ਜੀਵਤ ਲਉ ਬਿਹੁਹਾਰੁ ਹੈ ਜਗ ਕਉ ਤੁਮ ਜਾਨਉ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਲੈ ਸਭ ਸੁਫਨ ਸਮਾਨਉ॥"੨॥੨॥,੭੨੬-੭੨੭

ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੂਰਜ ਦੇਵ ਭੀ ਅਪਨੀ ਤੇਜਸ੍ਵੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਤੀਖਛਣ ਬਾਣ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰਬ ਵਲੋਂ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਨ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇਮੀ ਰਾਗੀ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਰਾਗਨੀਆਂ ਅਲਾਪ ਕੇ, ਪੇਟ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇ ਧੰਧੇ ਲਈ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅੱਠ ਪੈਹਰ ਇਕ ਰਸ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਦੇ ਧੰਧੇ ਨਿਬਾਹੁਣ ਲਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਲ ਲਗੇ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਫੁਲ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਇਸਨੇ ਕੁਛ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਉਪਰ ਕੋਠੇ ਪਰ ਪਏ ਸਨ। ਏਹ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਿੰਚਦੀ ਤੇ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ਹਵਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖਿੰਡੇ ਵਿਗੜੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਏਹ ਨੇਮੀ ਤ੍ਰੀਮਤ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਘੂਕ ਸੁਤਾ ਪਿਆ ਵੇਖਿਆ, ਚਿਤ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ। ਜਾ ਅਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆਈ ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਪਤੀ ਮਾਧੋ ਜੀ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਹਿਣ ਲਗੀ—

ਇਸਤ੍ਰੀ— ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਭਾਈ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁਤੇ ਪਏ ਹਨ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਪ੍ਰਿਯ ਜੀ! ਭਾਈ ਜੀ ਪੈਂਡਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ।

ਇਸਤ੍ਰੀ— ਆਪਦੀ ਆਗਜਾ ਸਤ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਦੋ ਬਦੀ ਸੰਸਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਮ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਨੇਮ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਘੁਸਾਯਾ ਕਰਦੇ। ਕੀ ਜਾਣੀਏ ਥਕਾਨ ਹੀ ਐਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਨੇਮ ਪਰ ਪ੍ਰਬੱਲ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕਦਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ? ਕੀ ਕਰਾਂ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਸੰਸੇ ਫੁਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਜ਼ਰਾ ਅੰਦਰ ਕੰਘੀ ਮਾਰੋ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਫੁਰਨੇ ਮਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੁਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਕਿਤੇ ਅਭਮਾਨ ਲੁਕਕੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵੜ ਜਾਏ।

ਇਸਤ੍ਰੀ— (ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਰਖਕੇ) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਖਸ਼ ਲਉ! ਮੈਂ ਭੁਲ ਗਈ ਹਾਂ, ਸੁਵਾਮੀ ਜੀ ਭੁਲ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— (ਉਠਾਕੇ ਤੇ ਪਜਾਰ ਨਾਲ) ਪ੍ਰਿਜ ਜੀ, ਆਓ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਓਹ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਡੀ ਭੁਲ ਚੁਕ ਬਖਸ਼ਨ।

ਏਹ ਕਹਕੇ ਦੰਪਤੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪੱਲੇ ਪਾਕੇ ਖੜੇ ਰਏ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ—

"ਹੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ! ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਜਾਣਨ ਹਾਰੇ! ਹੇ ਪਤਤ ਪਾਵਨ, ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਭੁਲਣਹਾਰ ਜੀਵ ਹਰ ਘੜੀ ਭੁਲਦੇ ਹਾਂ, ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਸਾਡੇ ਚਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਅਭਿਮਾਨ ਦੂਰ ਕਰੋ ਤੇ ਅਪਣੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪਰੇਮ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ

ਵਸਾਉ! ਹੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦ, ਹੇ ਬਿਰਦ ਪਾਲੰਕ! ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਜਾਣਕੇ ਸਾਡੇ ਔਗੁਣ ਖਿਮਾ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੈਵੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿੱਦਕ ਨਿੰਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬਖਸ਼ੋ।"

ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਜਾਂ ਸਿਰ ਚੁਕੇ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਲ ਪੂਰਤ ਸਨ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੀ ਭੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲੀ, ਧੁੱਪਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇਖਕੇ ਘਬਰਾਇਆ ਅਰ ਬੁਚਕਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤ੍ਰਿਆ, ਅਰ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ "ਭਾਈ ਜੀ, ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਚਲਦਾ ਹਾਂ" ਅੱਗੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁੰਜ ਭਾਈ ਨੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਅਰ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ:—

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕੁਝ ਦਿਨ ਇਥੇ ਰਹਿਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰੋ, ਏਹ ਘਰ ਬਾਰ ਸਭ ਆਪਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੇਵਕ ਹਾਂ, ਦਾਸ ਤੇ ਦਯਾ ਕਰੋ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਟਿਕੋ, ਸਾਨੂੰ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਥੋਂ?

ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ— ਏਹ ਸਭ ਆਪਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਅਜ ਦਾ ਦਿਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਟਿਕੋ। ਕੱਲ ਆਪ ਥੱਕੇ ਆਏ ਹੋ, ਅੱਜ ਅਕੱਠੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਏਹ ਦਾਸ ਦੀ ਅਭਲਾਖਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ— ਜੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਘੜੀ ਘੜੀ ਨਾ ਕਹੋ, ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਸਤ ਬਚਨ! ਜੇ ਆਪ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਖ ਨਾਲ। ਪਰ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ— ਮੈਨੂੰ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ।

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਝਟ ਪਟ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਥੋੜਾ ਕੁ ਚਿਰ ਅਟਕੋ।

ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਬੁਚਕਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਅਗੋਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਘਿਓ ਘਰ ਥੋੜਾ ਹੈ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਘਿਓ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਲੈ ਆਓ, ਤਾਕਿ ਰਸਤੇ ਲਈ ਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪਕਾ ਦਿਆਂ" ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਤਾਂ ਘਿਓ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਅੰਦਰ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠ ਗਿਆ।

੫. ਖੂਨ

ਜਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਘਿਓ ਲੈਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਬੁਚਕਾ ਚੁਕੀ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਤੰਗ ਪੈ ਕੇ ਤੁਰ ਚਲਿਆ ਹੈ। ਭੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਜਾ ਢੱਠਾ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਕਿਹਾ:

 www.sikhbookclub.com

ਭਾਈ ਮਾਧੋ-- ਸੱਜਣ ਜੀ। ਖਿਮਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਤੋਂ ਏਹ ਭੁਲ ਹੋ ਗਈ, ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਤੰਗ ਪੈ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹੋਣੇ ਹੋ, ਬਖਸ਼ੋ ਅਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਕੇ ਜਾਓ।

ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦੇਖਕੇ ਪਹਿਲੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਘਬਰਾਇਆ, ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡੀਆਂ, ਭੱਜ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਪਲਾ ਫੜਿਆ ਜੋ ਛੋੜੇ ਹੀ ਨਾ, ਬਥੇਰੇ ਹੀਲੇ ਕੀਤੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਤੇ ਚਿਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਬਹਾਨੇ ਡਾਹੇ ਪਰ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ, ਘੜੀ ਘੜੀ ਪੈਰ ਫੜੇ, ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਤੇ ਕਹੇ ਕਿ "ਭਰੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਭੁਖਾ ਟੁਰੇ, ਧ੍ਰਿਗ ਜਨਮ ਹੈ ਮੇਰਾ" ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਜਾਏ ਨਹੀਂ, ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਛੋੜੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਖਿਚਾ ਖਿਚ ਦੇਖਕੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਭਾਈ, ਜਦ ਏਹ ਇੰਨੀ ਖਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਹੀ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੀਂ ਪਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਜਾ"। ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਝੀ, ਚੁਪਕੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ।

ਜਾਂ ਘਰ ਦੀ ਡਿਉਡੀ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ "ਛਲੰਗ ਦੀ" ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਪਿਛੇ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੋਟਲੀ ਜੇਹੀ ਹੇਠਾਂ ਪਈ ਹੈ ਅਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਖੜਾ ਕੰਬੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਪੋਟਲੀ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਅਰ ਕਿਹਾ 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਡਰੋ ਨਹੀਂ, ਏਹ ਘਰ ਗੁਰੂ ਅਰ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਅਰਪਨ ਹੈ।' ਏਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਮੂੰਹ ਪਰਨੇ ਡਿੱਗਾ ਤੇ ਸਿਰ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਰੱਖਕੇ ਢਾਹ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੁੰਨਾ, ਅਰ ਘਿਘਿਆਏ ਹੋਏ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲਿਆ, 'ਵਾਸਤੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੱਖ ਲੈ।'

ਜਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਪਰ ਲਹੂ ਹੈ ਅਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਦੇਖਕੇ ਬੇਵੱਸੇ ਹੀ ਮੂੰਹੋਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਆਓ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕੋ! ਤਾਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿਰ ਨਾ ਹੋਵੇ"।

੬. ਪਛਤਾਵਾ

"**ਹਾਇ** ਮੈਂ ਸ਼ੈਹਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਏਹ ਜੰਗਲ ਭੀ ਮੈਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਈ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ, ਕਈ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਕੋਹੀਆਂ, ਪਰ ਕਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਖਬਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਠੈਹਰਦਾ, ਹਾਇ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਕਿੱਡੀ ਖਾਤਰ ਕੀਤੀ, ਕਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੈਰ ਆਪਣੇ ਕੋਮਲ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਧੋਤੇ, ਕਿਸ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਵਾਈ, ਕਿਸ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਮੁੱਠੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਹਾਇ! ਮੈਂ ਇਕ ਨਾਂ ਜਾਤੀ, ਠਗ ਪੈਸੇ ਪਿਛੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਧਰਮ ਕੀਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਰਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣ ਲੱਗੇ। ਹਾਇ! ਉਹ ਪਰੇਮ ਪੁੰਜ ਧਰਮ ਮੂਰਤ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਵੀਰ ਜੀ! ਭਰਾ ਜੀ! ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਗੈਹਣੇ ਹੋਰ ਭੀ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਓਹ ਭੀ ਲੈ ਜਾਓ, ਮੈਥੋਂ ਖੋਹੋ ਨਾਂ, ਮੈਂ ਆਪ ਲਾਹ

ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਗੈਹਣੇ ਕੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨ ਭੀ ਵਾਰਨੇ ਹੈ। ਏਹ ਅੱਖਰ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਕ ਨਿਰ-ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਿਉਂ ਸਿਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, ਪਤੀ ਜੀ ਭੀ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਹਾਇ! ਮੈਂ ਗਿਆ, ਜੇਹੜਾ ਟੋਕਾ ਸੁਸ਼ੀਲ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਓਹ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਇ! ਬੌਹੜੀਂ ਓਇ ਰੱਬਾ! ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਨਾ ਮਾਰੋ! ਨਾ ਮਾਰੋ! ਨਾ, ਨਾ। ਏਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਚੁਫਾਲ ਜਿਮੀਂ ਤੇ ਡਿੱਗਾ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰੁਖਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚਿੱਟੇ ਦਾਹੜੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਨਿਕਲਕੇ ਸਿਰ ਆ ਚੁਕਿਆ, ਪਾਣੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਚੋਇਆ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਛੱਟੇ ਮਾਰੇ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਨਮੇ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਜਦ ਅੱਖ ਖੁਲੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦੈਵੀ ਮੂਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਹਾਣੇ ਵੇਖਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਹੇ ਦੇਵਤੇ! ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਟ ਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਇਸ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਨ, ਮੈਨੂੰ ਮਰ ਜਾਣ ਦਿਓ।"

ਬ੍ਰਿਧ ਪੁਰਸ਼— ਆਤਮ ਘਾਤ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੈ, ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੁੱਖ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਮਰਦਾ ਹੈ? "ਮੈਂ ਇਕ ਚੋਰ ਹਾਂ, ਕਈ ਧਾੜੇ ਮਾਰੇ, ਕਈ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤੇ, ਕਈ ਨਿਰ-ਅਪਰਾਧ ਵਿਧਵਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਕਈ ਮਸੂਮ ਬੱਚੇ ਮਹਿਟਰ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਕਦੀ ਦਿਲ ਨ ਪਸੀਜਿਆ।

'ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨਾਮੇ ਇਕ ਧਨਾਢ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਧਨ ਪਰ ਮੇਰੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖ ਸੀ, ਬਥੇਰੇ ਦਾਅ ਲਾਏ ਪਰ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਂਗ ਬਣਾਕੇ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਓਹਨਾਂ ਮੇਰੀ ਹਦੋਂ ਵਧਕੇ ਖਾਤਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਪਾਪੀ, ਅਪਰਾਧੀ, ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਗੈਹਣੇ ਲਾਹ ਲਏ ਤੇ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਮਤੇ ਕਿਧਰੇ ਫੜਾ ਦੇਵੇ ਉਸ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਨੂੰ ਭੀ ਟੋਕੇ ਨਾਲ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ।' ਏਹ ਸੁਣਕੇ ਬਿਰਧ ਪੁਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਪ ਟਪ ਹੰਝੂ ਕਿਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਉਧਰ ਚੋਰ ਭੀ ਧਾਹੀ ਮਾਰਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਦੁਹੱਥੜ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਕੇ ਫਿਰ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬ੍ਰਿਧ ਜੀ ਤ੍ਰਬਕੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਚੁਆਉਣ ਤੇ ਛੱਟੇ ਮਾਰਨ, ਨਾਲੇ ਛੱਟੇ ਮਾਰੀ ਜਾਣ, ਨਾਲੇ ਕਹੀ ਜਾਣ: 'ਮੇਰੇ ਨਾ ਸ਼ੁਕਰਾ ਪੁਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਏਹ ਇਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਆਤਮਾ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਵਿਚ ਪਈ ਭਟਕੇਗੀ, ਏਹ ਸਾਰਾ ਅਪਰਾਧ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਇਕ ਸੱਚੇ ਪਸਚਾਤਾਪੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਨਾ ਲਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਵਹਿਣ ਨੇ ਓਸਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁੱਖੀ ਕੀਤਾ।' ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਚੋਰ ਨੇ ਫਿਰ ਅੱਖ ਪਟੀ, ਬ੍ਰਿਧ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੋਲੇ:—

ਬ੍ਰਿਧ ਜੀ— ਭਾਵੇਂ ਤੈਂ ਘੋਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਭੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਾਈ ਨਾ ਮਰ, ਚੱਲ ਮੇਰੇ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਪਾਸ ਚੱਲ, ਤੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਸੂਰ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗ! **"ਪਿਛਲੇ ਅਉਗੁਣ ਬਖਸਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵੈ॥"** {ਸੋਰ: ਮ: ੫-੬੨/੬੨੪} **"ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ"** {ਬਿਹਾ: ਮ: ੫-੪/੫੪੪} ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਦੀ ਲਾਜ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਨਗੇ, ਜ਼ਰੂਰ ਬਖਸ਼ਨਗੇ।

ਚੋਰ— ਕੀ ਮੈਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਹਾਇ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਹੇ ਦਯਾਵਾਨ ਹੋ? ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਭੀ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮੋਈ ਹੋਈ ਵੇਖੀ, ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਾਂ,

ਜੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੁਆਉਂਦਾ, ਮਰਵਾ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਕੀ ਜਾਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਕੇਹੜੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉਲਟਾ ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ, ਗੈਹਣੇ ਤੇ ਰੁਪਏ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹਾਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿਤਾ।

ਬ੍ਰਿਧ ਜੀ— ਧੰਨ ਗੁਰੂ! ਧੰਨ ਗੁਰੂ!! ਧੰਨ ਭਾਈ ਮਾਧੋ! ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ!! ਧੰਨ ਸਿਦਕ!!! ਤੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ! ਉੱਠ! ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨੀ ਚੱਲ, ਜੇ ਚਾਹੁੰਨ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਖਿਨ ਵਿਚ ਬਖ਼ਸ਼ ਲੈਨਗੇ, ਉੱਠ ਚੱਲ, ਉੱਠ! ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰ।

ਸਿਆਲ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਤਝੜਨੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਤੇ ਖਹਾਰ ਦੀ ਬਹਾਰ ਹੈ, ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਕਢੀਆਂ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਘਾਸ ਨਾਲ ਹਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਛਾਉਣੇ (ਫਰਸ਼) ਨੇ ਸਾਵੀ ਮਖਮਲ ਦਾ ਸੁਹਾਉਣਾ ਫਰਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਲੌਢਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਧਰਮ ਧਨੰਤਰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਖਸ਼ਟਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਰਖਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਕਈ ਸਿਦਕਵਾਨ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਤਾਰਾ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਚੰਦ ਵਾਂਙੂ ਸ਼ਸ਼ੋਭਤ ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ਼ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਆਏ, ਇਕ ਤਾਂ ਬ੍ਰਿਧ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਗਭਰੂ, ਬ੍ਰਿਧ ਨੇ ਆ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਪਰ ਜਵਾਨ ਰੋਂਦਾ, "ਬਖਸ਼ ਲਓ, ਰਖ ਲਓ" ਕੈਂਹਦਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਚੌਫਾਲ ਡਿੱਗਾ।

੭. ਬਖਸ਼ਸ਼

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ! ਏਹ ਉਹੋ ਚੋਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਜੀ ਦੀ ਅਰਧੰਗੀ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਪਿਛੇ ਵੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਦਕ ਪੁੰਜ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬ੍ਰਿਧ ਭਾਈ ਜੀ ਗੁਰ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੇ ਸਿਦਕ ਨੇ ਇਸ ਅਧਮ ਧਾੜਵੀ ਪਰ ਉਹ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ "ਹੇ ਪਤਤ ਪਾਵਨ! ਮੈਂ ਪਾਪੀ, ਅਧਮ ਨੀਚ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਥ ਕੇ ਮਾਰੋ। ਹੇ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਮੇਰਾ ਕਰਮ ਬਖਸ਼ਣ ਜੋਗ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਪਦੇ ਦਰੋਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਨਿਆਸਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ! ਰਖ ਲਓ! ਬਖ਼ਸ਼ ਲਓ!! ਬਖਸ਼ ਲਓ!!

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਓ! ਪੁਛਿਆ "ਪੁਰਸ਼ਾ! ਦਸ ਤੂੰ ਕੀਹ ਮੰਦ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ?" ਇਸ ਪਰ ਚੋਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਬਣਕੇ ਜਾਣ ਦੀ, ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੀ ਸਿਖਣੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨੇ ਦੀ, ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਦੀ ਗਹਣੇ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਰੋਂਦਾ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਗੇ ਢੈਹ ਪਿਆ।

ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, ਨੇਤ੍ਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ, ਬੋਲੇ: "ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ! ਧੰਨ ਭਾਈ ਮਾਧੋ, ਧੰਨ ਤਿਸਦੀ ਅਰਧੰਗੀ, ਹੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੀ ਪੁਤਰੀ! ਨਿਹਾਲ!! ਕਲਜਾਨ!!! ਤੇਰਾ ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸਾ" ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਭੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ"।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਝਟ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਖਲੋਤੇ, ਬਾਜ਼ ਭੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾਊ ਹੋ ਮਿਲੇ। ਅਗੇ ਸੰਗਤ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ--

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫॥

"ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਜੀਵਾ ਗੁਰ ਤੇਰਾ॥ ਪੂਰਨ ਕਰਮੁ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ॥੧॥
ਇਹ ਬੇਨੰਤੀ ਸੁਣਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ॥ ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਕਰਿ ਅਪਣੇ ਚੇਰੇ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਪਣੀ ਸਰਣਿ ਰਾਖੁ ਪ੍ਰਭ ਦਾਤੇ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਿਨੈ ਵਿਰਲੈ ਜਾਤੇ॥੨॥
ਸੁਨਹੁ ਬਿਨਉ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਵਸਹਿ ਮੇਰੈ ਚੀਤਾ॥੩॥
ਨਾਨਕੁ ਏਕ ਕਰੈ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਵਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਪੂਰਨ ਗੁਣਤਾਸਿ॥੪॥੧੮॥੨੪॥"

ਇਧਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਉਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਜਾ ਲਾਇਆ। ਕਿਹਾ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਲ ਪੂਰਤ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮਰਸ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਵਧੇਰੇ ਘੁਟਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁਖੋਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ! ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ! ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ!! ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ!!! ਧੰਨ ਭਾਈ ਮਾਧੋ! ਤੂੰ ਸਿਦਕ ਨਿਬਾਹਿਆ, ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਜਾਤਾ, ਨਿਹਾਲ! ਨਿਹਾਲ!!'

ਅਹਾ! ਕਿਆ ਹੀ ਅਦਭੁਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਹੈ, ਕਿਆ ਹੀ ਪਰੇਮ ਹੈ, ਕਿਆ ਹੀ ਬਿਰਦ ਦੀ ਲਾਜ ਹੈ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਤਨੀ ਦਾਤ ਪਾਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸੇ ਪਰ ਗਦ ਗਦ ਹਨ, ਕਿਆ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਅਕਹਿ ਕੌਤਕ ਹੈ।

ਗੱਲ ਕੀ ਜਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੇਮ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਕੇ ਕੁਛ ਸਾਂਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ ਮਾਧੋ, ਤੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਕੀਤਾ?"

ਭਾਈ ਮਾਧੋ— ਹੇ ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਜਾਣਨ ਹਾਰੇ! ਤੇਰੀਆਂ ਤੂੰਹੇਂ ਜਾਣੇਂ, ਨਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਕਰਵਾਯਾ ਸੋ ਮੈਂ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਚੋਰ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿਤਾ, ਸੰਗਤ ਸਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਆਏ। ਦੂਜੀ ਭਲਕ ਦੀਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਰਣ ਆਏ ਨੂੰ "ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ॥"{ਬਿਹਾ: ਮ: ੫-੪/੫੪੪} ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਯਾ, ਓਹੀ ਚੋਰ ਪਿਛੋਂ ਕਿ ਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:—

"ਗੁਣ ਕੀਏ ਗੁਣ ਸਭ ਕੋਊ ਕਰੈ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ! ਅਵਗੁਣ ਕੀਏ ਗੁਣ ਤੋਹਿ ਬਣ ਆਇਓ ਹੈ"